

มีพินัยกรรมรับเงิน (บำเหน็จ) เหตุใด ? ไม่มีสิทธิ

คดีปกครองที่นำมาเล่าสู่กันฟังในวันนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้มีสิทธิได้รับ “บำเหน็จตกทอด” ของข้าราชการผู้ถึงแก่ความตาย โดยข้อเท็จจริงมีว่า

ผู้ฟ้องคดีเป็นบุตรของนาย ส. ที่ถึงแก่ความตายขณะเป็นข้าราชการบำนาญในสังกัดของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดพิษณุโลก) ได้ยื่นเรื่องขอรับเงินบำเหน็จตกทอด แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 (ผู้ว่าราชการจังหวัด) ได้มีคำสั่งจ่ายเงินดังกล่าวให้แก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 (บุตรอีกคนหนึ่งของนาย ส.) ในฐานะเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูนาย ส. ผู้ฟ้องคดีจึงได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4 (ปลัดกระทรวงมหาดไทย) และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 5 (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) ให้ยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยโดยอ้างว่านาย ส. ได้ทำพินัยกรรมให้ผู้ฟ้องคดีรับเงินทั้งหมดและไม่สอบปากคำผู้ถูกฟ้องคดี จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งที่จ่ายเงินบำเหน็จตกทอดให้แก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3

ข้อกฎหมายสำคัญของคดีนี้ก็คือ บทบัญญัติมาตรา 48 และมาตรา 43 วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2500 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530 ซึ่งกำหนดว่ากรณีที่ได้รับบำนาญปกติถึงแก่ความตายให้จ่ายเงินเป็นบำเหน็จตกทอดให้แก่ทายาทเป็นจำนวนสามสิบเท่าของบำนาญรายเดือนที่ได้รับ แต่บุตรซึ่งมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์แล้วในวันที่ข้าราชการส่วนท้องถิ่นผู้นั้นตาย ไม่มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จตกทอดเว้นแต่กำลังศึกษาในชั้นเตรียมอุดมศึกษาหรือชั้นการศึกษาที่ทางราชการรับรองให้เทียบเท่าและมีอายุไม่เกินยี่สิบหกปีบริบูรณ์ หรือเว้นแต่เป็นบุคคลซึ่งพิการถึงทุพพลภาพ และในกรณีที่ไม่มีทายาทผู้มีสิทธิได้รับบำนาญพิเศษให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจที่จะพิจารณาให้บุคคลที่แสดงหลักฐานได้ว่าเป็นผู้อุปการะผู้ตายอยู่หรือเป็นผู้อยู่ในอุปการะของผู้ตายเป็นผู้รับบำนาญพิเศษ

คดีนี้มีประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ คำสั่งจ่ายเงินบำเหน็จตกทอดให้แก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ในฐานะเป็นผู้อุปการะนาย ส. ผู้ตาย ขอบด้วยกฎหมายหรือไม่? และเงินบำเหน็จตกทอดเป็นมรดกของนาย ส. ผู้ตายหรือไม่?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อนาย ส. ผู้ตาย ไม่มีทายาทที่มีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดในฐานะบุตรตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (เนื่องจากบิดามารดาและภรรยาของผู้ตายได้ถึงแก่ความตายก่อนแล้ว และบุตรของผู้ตายทั้งห้าคนมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว และไม่มีบุตรคนใดกำลังศึกษาอยู่หรือพิการถึงทุพพลภาพ) ดังนั้น นาย ส. จึงไม่มีทายาทที่มีสิทธิรับเงินบำเหน็จตกทอดในฐานะบุตร (มาตรา 48) และข้อเท็จจริงปรากฏจากการสอบสวนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 มีหลักฐานแสดงได้ว่าเป็นผู้อุปการะผู้ตาย (โดยเพื่อนบ้านและบุตรของผู้ตายสืบทอดเว้นผู้ฟ้องคดีต่างให้การยืนยันว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 เป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูนาย ส. ผู้ตายมาตั้งแต่ออกจากราชการโดยนาย ส. มีสุขภาพไม่แข็งแรงและมีเงินเดือนไม่พอใช้จ่าย) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จึงมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 เป็นผู้รับบำนาญพิเศษ ในฐานะเป็นผู้อุปการะผู้ตาย (มาตรา 43 วรรคห้า)

ดังนั้น คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่ให้จ่ายเงินบำเหน็จตกทอดให้แก่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ในฐานะเป็นผู้อุปการะนาย ส. ผู้ตาย จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

นอกจากนี้ เงินบำเหน็จตกทอดมิใช่ทรัพย์สินที่ผู้ตายมีอยู่ในขณะถึงแก่ความตาย จึงมิใช่มรดกของผู้ตาย ตามนัยมาตรา 1600 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อนาย ส. ผู้ตาย เป็นข้าราชการบำนาญในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดการเกี่ยวกับเงินบำเหน็จตกทอดของผู้ตายจึงต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งการพิจารณาว่าบุคคลใดจะมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จตกทอดต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดจึงพิพากษายกฟ้อง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ 107-111/2554)

คดีนี้นอกจากจะเป็นบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่ดีสำหรับหน่วยงานทางปกครองในเรื่องความละเอียดรอบคอบในการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการวินิจฉัยและการยึดถือกฎหมายเป็นหลักสำคัญในการออกคำสั่งทางปกครองแล้ว ขณะเดียวกัน ก็เป็นอุทาหรณ์ที่ดีสำหรับทายาทของข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดว่า เมื่อผู้ถึงแก่ความตายไม่มีทายาทที่มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ผู้ว่าราชการจังหวัดย่อมมีอำนาจพิจารณาจ่ายเงินให้กับผู้อุปการะข้าราชการผู้นั้นก่อนถึงแก่ความตายได้ และยังเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปที่จะคลายข้อสงสัยว่า “เงินบำเหน็จตกทอด” ไม่เป็นมรดกที่จะตกทอดแก่ทายาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ครับ !

นายปกครอง
